

မြန်မာစာအရေးအသား ထုံးစံမူပြန်စေရေးအတွက် ခေတ်အဆက်ဆက်
ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များ

ဖြူဖြူငြိမ်းသွယ်*

စာတမ်းအကျဉ်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာစာသည် ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်ကပင် ထီးသုံးနန်းသုံးစာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကိုလိုနီလက်အောက်သို့ ကျရောက်ပြီးနောက် လွတ်လပ်ရေးပြန်လည်ရရှိချိန်မှစ၍ ယနေ့အထိ ရုံးသုံးစာအဖြစ် အခြေခံဥပဒေများအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထီးသုံးနန်းသုံး ရုံးသုံးဖြစ်သော မြန်မာစာကို ထုံးစံမူပြန်ရေးသားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အရေးအသား ချွတ်ချောလာပါက မြန်မာစာပျက်ယွင်းလာမည် ဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာအရေးအသား မပျက်ယွင်းအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံများကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး မျက်မှောက်ကာလတွင် မြန်မာစာ အရေးအသား ချွတ်ချော်လာပုံ၊ မြန်မာစာမပျက်ယွင်းရလေအောင် မည်သို့ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် သင့်ပုံတို့ကို အဖြေရှာရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာအရေးအသား ပျက်ယွင်းလာသည့် အကြောင်းအရင်း များကို ဤစာတမ်း၏ သုတေသနပြဿနာအဖြစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကာ ထုံးစံမူပြန်အောင် မည်သို့ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရမည်ကို ရလဒ်အဖြစ် အဖြေရှာထားသည်။ လေ့လာရာတွင် စာပေလေ့လာနည်း (literature survey method)၊ အမှားစိစစ်လေ့လာနည်း (error analysis)၊ သရုပ်ဖော် နည်း (descriptive method)တို့ကို အသုံးပြုပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - မြန်မာစာအရေးအသား၊ ထီးသုံးနန်းသုံး၊ ရုံးသုံး၊ စာပေ လေ့လာနည်း၊ အမှားစိစစ်လေ့လာနည်း၊ သရုပ်ဖော်နည်း။

နိဒါန်း

ဘာသာစကား၊ စာအရေးအသားနှင့် စာပေအဆင်အတန်းသည် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ စာပေအဆင့် အတန်းကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ လူ့ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းမြင့်မား တိုးတက်လာခြင်းသည် ဘာသာစကားနှင့်စာအရေးအသားတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် လူမျိုးအလိုက်အတွေးအခေါ်၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းနှင့် အနုပညာစွမ်းအားတို့မှတစ်ဆင့် ရှင်သန်ပေါက်ဖွားလာ သော စာပေတို့သည်လည်း လူမျိုးဂုဏ်ကို မြှင့်တင်ပေးသည်။ အမျိုးကောင်းသားသမီးတိုင်းသည် မိမိဘာသာစကား၊ စာအရေးအသား နှင့် စာပေတို့ကို တမြတ်တနိုးလေးစားတန်ဖိုးထားကြသည်။ ဘာသာစကား၊ အရေးအသားနှင့်စာပေ နိမ့်ပါးကျဆင်းမသွားရလေအောင်၊ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ် မသွားရလေအောင် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။ အမြော်အမြင်ကြီးမားသော လူမျိုးတို့မှာမူ မိမိတို့ဘာသာစာပေ အရေးအသားတို့ကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တိုးတက်မြင့်မားအောင် စွမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း မြန်မာစာသည် မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးအတွက် ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ပေါ်ထွန်း လာခဲ့သည်။ သမိုင်းဖြစ်ရပ် အခြေအနေအမျိုးမျိုးကြားတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ရှိခဲ့သလို နိမ့်ပါးကျဆင်း မှုများလည်းရှိခဲ့သည်။ နိမ့်ပါးကျဆင်းလာသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် မြန်မာစာပေမတိမ်ကော မပျောက် ပျက်ရလေအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ကြရသည်။ ဤစာတမ်းသည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာ အရေးအသား မပျက်ယွင်းအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံများကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး မျက်မှောက် ကာလတွင် မြန်မာစာအရေးအသား ချွတ်ချော်လာပုံ၊ မြန်မာစာမပျက်ယွင်းရလေအောင် မည်သို့ထိန်းသိမ်း

* ဒေါက်တာ၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဗြိတိတက္ကသိုလ်

စောင့်ရှောက်သင့်ပုံတို့ကို အဖြေရှာရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာအရေးအသား ပျက်ယွင်းလာသည့် အကြောင်း အရင်းများကို ဤစာတမ်း၏ သုတေသနပြုသနာအဖြစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကာ ထုံးမိမ့်မှုဖြစ်အောင် မည်သို့ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရမည်ကို ရလဒ်အဖြစ် အဖြေရှာထားသည်။ လေ့လာရာတွင် စာပေ လေ့လာနည်း (literature survey)၊ အမှားစိစစ်လေ့လာနည်း (error analysis)၊ သရုပ်ဖော်နည်း (descriptive method) တို့ကို အသုံးပြုပါသည်။

၁။ မြန်မာစာပေါ်ပေါက်လာပုံ

ပုဂံခေတ်တွင် မြန်မာစာအရေးအသား စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မြန်မာစာအရေးအသားကို စတင်တီထွင်ရာတွင် ရှေးမြန်မာကြီးများသည် မြန်မာထက်စောသော မွန်စာအရေးအသားကို နည်းယူ ခဲ့ကြရသည်။ ဗျည်းအက္ခရာ၊ သရအက္ခရာတို့အတွက် မွန်စာအရေးအသားရှိ အက္ခရာများကိုယူငင်ကာ မြန်မာစကားသံနှင့်ကိုက်ညီအောင် မွမ်းမံပြင်ဆင်ကာ စာအရေးအသားကို တီထွင်ခဲ့ကြသည်။ ဗျည်း အက္ခရာကို လုံးချင်းဗျည်း၊ ဗျည်းတွဲ၊ အသတ်ဗျည်းများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ သရအက္ခရာများကို လုံးချင်း သရ၊ ဗျည်းယှဉ်သရများ အဖြစ်လည်းကောင်းဖန်တီးကာ အက္ခရာများကို တွဲစပ်ရေးသားခြင်းဖြင့် မြန်မာစာအရေးအသား ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ဗျည်းများနှင့် သရများတွဲစပ်သည့်စနစ်ကို စနစ်တကျ ဖြစ်အောင် ဖန်တီးတီထွင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာစာအရေးအသား စတင်ပေါ်ပေါက်စအချိန်တွင် ရေးထုံးတည်ငြိမ်အသားကျမှု မရှိသေးပါ။ ယပင့်၊ ရရစ်၊ လဆွဲ စသည့်ဗျည်းတွဲများ၊ အသတ်များ၊ သရအက္ခရာအသုံးမားသည် တည်ငြိမ်မှု မရှိသေး ပါ။ မည်သည့်စကားသံအတွက် မည်သည့် ဗျည်းအက္ခရာ၊ သရအက္ခရာကို အသုံးပြု၍ ရေးသားရမည်ကို ဒွိဟဖြစ်မှုများကို တွေ့ရပါသည်။ သာဓက- မှစသော၊ မွေစံသာ၊ ယုံကြည်၊ ယုံကြည်စသည်ဖြင့် ပုဂံကျောက်စာများတွင် တွေ့ရပါသည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာကျောက်စာများကို အချိန်ကာလအလိုက် လေ့လာခြင်းဖြင့် ရေးထုံး တည်ငြိမ် အောင် တစ်သမတ်တည်းဖြစ်အောင် အားထုတ်ကြိုးပမ်းခဲ့မှုများကို အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်းသို့ အရောက်တွင် မြန်မာစာအရေးအသားသည် အတော်အတန် တည်ငြိမ်အသားကျ လာခဲ့ပါသည်။

၂။ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များ

ပုဂံခေတ်တွင် စတင်ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော မြန်မာစာသည် ရှေးမင်းများအဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခဲ့ကြသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်ကပင် နိုင်ငံအတွင်း မြန်မာစာအရေးအသား မှန်ကန်စေရေးအတွက် အမိန့်တော်များပြဋ္ဌာန်းကာ အလေးထားဆောင်ရွက်ခဲ့သော အစဉ်အလာများ ရှိခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် အလောင်းမင်းတရား လက်ထက် ၁၁၁၇ ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁ ရက် တွင် မြန်မာစာအရေးအသားနှင့်ဆိုင်သော အမိန့်တော်ပြန်တမ်း တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ကြောင်း သိရသည်။ ထိုအမိန့်တော်မှတ်တမ်းအရ ဘုရင့်အမိန့်စာချွန်တော်ကို စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံမှန်ကန်အောင် စနစ်တကျ စိစစ်ပြီးမှသိရသည်။ ထိုသို့အရေးအသား စိစစ်နိုင်ရန်အတွက် ဘုရင်ကမှူးမတ်တစ်ဦးကို တာဝန်ပေးထား သည်။

ဘိုးတော်ဘုရား (ဗဒုံမင်း) သည် ၁၁၄၃ခု နတ်တော်လဆန်း ၁၃ ရက်တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၁၄၅ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက်တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၁၆၈ခု ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၉ ရက်တွင်

လည်းကောင်း၊ ၁၁၄၃ ခုတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမိန့်တော်ကို ၁၁၈၁ ခုတွင် ထပ်မံ၍လည်းကောင်း မြန်မာစာရေးအသားကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထို အမိန့်တော်များတွင် မြန်မာစာရေးအသား၊ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ နှင့်ပတ်သက်၍ အစဉ်အဆက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံကိုတွေ့ရသည်။ ပဒုမင်း၏ အမိန့်တော်တွင် -

“အဆက်ဆက် ပညတ်မှတ်ထားပိုင်းခြား ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ရေးထုံးအစဉ် ပျက်ယွင်းလျှင် အခေါ်သညာ အမှတ်အသား ပျက်ယွင်းရာသည်။ အခေါ်အမှတ်အသား ပျက်ယွင်းလျှင် လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ ဝတ္ထု၊ တရားကိုယ် ကွဲလွဲဖောက်ပြန်ရာ သည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်၊ ဝတ္ထု၊ တရားကိုယ် ကွဲလွဲဖောက်ပြန်လျှင်လည်း တရားကျမ်းဂန် လမ်းမှန်မကျ တိမ်းယိမ်းသွေကွယ်ရာသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ တရားကျမ်းဂန်လမ်းမှန်မကျ တိမ်းယိမ်း သွေကွယ် ပြန်လျှင်လည်း သာသနာတော် သုံးပါးအရင်းပင်မ မူလဘူတဖြစ်သော ပရိယတ္တိဓမ္မ ကွယ်ပဆုတ်ယုတ်ရာသည်။ ပရိယတ္တိဓမ္မ ကွယ်ပ ဆုတ်ယုတ်လျှင်လည်း သာသနာတော်ကို မှီကုန်သောရဟန်းရှင်လူ ပြည်သူ့အပေါင်းတို့ အယူအကျင့်ပျက်ယွင်း၍ ဆင်းရဲခြင်းကြီးစွာ ရောက်ကြရာသည် ဖြစ်သည်။” (ခင်မင်၊ ၂၀၁၉၊ စာ ၁၆၉)

ဟု မိန့်ဆိုထားသည်ကို မှတ်သားဖွယ် တွေ့ရသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင်လည်း ယခင်ဘေးတော် ဗဒုံမင်းလက်ထက်တွင် ထုတ်ပြန် သော မြန်မာစာရေးထုံးသတ်ပုံဆိုင်ရာ အမိန့်တော်ကိုရည်ညွှန်းပြီး ယခုအခါ ဆက်လက်လိုက်နာကြရန် အောက်ပါအတိုင်းအမိန့်တော် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

“ဘေးတော်၊ ဘိုးတော်၊ ဘကြီးတော်၊ ခမည်းတော်၊ နောင်တော်မင်းတရားတို့ လက်ထက် အဆက်ဆက် လိုက်နာတော်မကြသော အမရပရ ပထမမြို့တည်နန်းတည် ဘေးတော် မင်းတရားကြီး လက်ထက် ၁၁၄၃- ၁၁၈၁ ခု နန်းစံ ၃၈ နှစ်ထုတ် အမိန့်တော်စာကို မမေ့မလျော့ အလေးအမြတ်ပြု၍ ဆက်လက်ဆောင်ရွက် လိုက်နာစီရင်ကြစေ။”

(ခင်မင်၊ ၂၀၁၉၊ စာ ၁၇၁)

ကုန်းဘောင်ခေတ်၏ နောက်ဆုံးမင်းဆက် ဖြစ်သော သီပေါမင်းလက်ထက်တွင်လည်း ရှေးမြန်မာ မင်းများအစဉ်အလာအတိုင်း မြန်မာစာရေးအသား မှန်ကန်ထုံးစံစေရန် ပညာရှိ များနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ဆုံးဖြတ်ပြီး ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း လိုက်နာရန် အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၆ ရက်တွင် တောင်ဥယျာဉ်တော်၌ အစည်းအဝေးပြုလုပ်ပြီး ရေးထုံးသတ်ပုံ သတ်ညွှန်းတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး စီရင်ချက်များချမှတ်သည်။ သီပေါမင်းလက်ထက် တောင်ဥယျာဉ်တော် အစည်းအဝေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဟံသာဝတီတိုက်ထုတ် မြန်မာမင်းလွှတ်တော်သုံးသတ်ပုံ စာစဉ်(၂)နိဒါန်း တွင် -

“ရှေးမြန်မာမင်းအဆက်ဆက်တို့သည် သင့်လျော်ကောင်းမြတ်သော သတ်ပုံကျမ်း များကို လွှတ်တော်ရုံးတော်များမှအစ အများပြည်သူတို့ လိုက်နာသုံးစွဲစေရန် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေး လေ့ရှိရာ နောက်ဆုံးသီပေါမင်းတရားလက်ထက် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့ တောင်ဥယျာဉ်တော် အစည်းအဝေး တွင် မှူးမတ်စုံညီတို့ ညှိနှိုင်းပြဋ္ဌာန်းသော သတ်ပုံကျမ်းစာရင်းတွင် ယင်းကဝိလက္ခဏာ သံပေါက်လင်္ကာနှင့် ကဝိလက္ခဏာသတ်

အင်း အတိုကောက်တို့ကို ထည့်သွင်း၍ အသတ်ကာရန်ရေးနည်းများအတွက် လိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပေသည်။” (၁၉၆၇၊ စာ ဆ)

ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ရှေးကစာဆိုတို့သည် ပျို့၊ မော်ကွန်းစသည့်ကဗျာများတွင် အသတ်ကာရန်တူယူ၍ လည်းကောင်း၊ အပင့်အရစ်ခွဲထားပြု၍လည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ပြီး ရေးထုံးကို စံပြုထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။

မြန်မာမင်းအဆက်ဆက်တွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော ကျမ်းများကိုကြည့်လျှင် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းများကို တွေ့ရသော်လည်း မြန်မာသဒ္ဒါနှင့် ပတ်သက်သောကျမ်းများ မတွေ့ရပေ။ မြန်မာသဒ္ဒါသဘော သက်ဝင် သောကျမ်းများကို ညောင်ရမ်းခေတ်၊ ကုန်ဘောင်ခေတ်တွင်မှ အထင်အရှားတွေ့ ရသည်။ ၁၇၄၈ ခုနှစ်တွင် ပထမကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ ကဝိလက္ခဏာခေါ် သဒ္ဒါပရမတ် အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း၊ တောင်တွင်း ဆရာတော်၏ မြန်မာဝစ္စဝါစကကျမ်းနှင့် သဒ္ဒါပျူဟာကျမ်းတို့တွင် မြန်မာဘာသာကို ပါဠိသဒ္ဒါနည်းအရ ဝေဖန်စိစစ်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၁၇၆၉ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စူးစမ်းဖော်ထုတ်ထားကြောင်း သိရပါသည်။ (ခင်မင်၊ ၂၀၀၅၊ စာ ၁၀၁)

ထို့ကြောင့် မြန်မာမင်းအဆက်ဆက်တင် ပါဠိသဒ္ဒါကို အခြေခံသော သဒ္ဒါကျမ်းများ ပေါ်ထွက် ခဲ့သောကြောင့် မြန်မာသဒ္ဒါအသုံးအနှုန်းနှင့် ပတ်သက်သော မှားယွင်းမှုများ နည်းပါးသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါ သည်။

၃။ ကိုလိုနီခေတ်မြန်မာစာ အခြေအနေနှင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှတို့၏ကိုလိုနီဘဝသို့ ကျရောက်ခဲ့ပြီးနောက် ရုံးသုံးဘာသာစကားသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြစ်သည်။ ဥပဒေများကို အင်္ဂလိပ်လိုရေးသားလာကြသည်။ ခက်ခဲသော ရာဇဝတ်မှု များကိုပင် အင်္ဂလိပ်လို လျှောက်လဲဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဆေးရုံများ၊ ကျောင်းများတွင် အင်္ဂလိပ် ဘာသာ စကားနှင့်ပြောဆိုကြသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏ နယ်ပယ်သည် အဘက်ဘက်တွင် နိမ့်ကျ ကျဉ်းမြောင်းသွားပြီး အိမ်သုံးစကား ဆင်းရဲသားပြည်များသုံးသော ဘဝသို့ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်တွင် တို့ဗမာအစည်းအရုံးက “မြန်မာပြည်သည် တို့ပြည်၊ မြန်မာစာသည်တို့စာ၊ မြန်မာစကားသည် တို့စကား၊ တို့ပြည်ကိုချစ်ပါ၊ တို့စာကိုခဲမြင့်ပါ၊ တို့စကားကိုလေးစားပါ” ဟူ၍ တပ်လှန့်နှိုးဆော် ကြွေးကြော်ခဲ့ကြ ပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ်ပညာရေးအခြေအနေကိုကြည့်လျှင် နယ်ချဲ့လက်အောက်ခံ ပညာရေးစနစ် ဖြစ်သော ကြောင့် အထက်တန်းကျောင်းများတွင် မြန်မာစာနိမ့်ကျခဲ့ရသည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ် ဆယ်တန်းစာမေးပွဲ၌ မြန်မာဘာသာကို အပိုဘာသာအဖြစ်တစ်ခအဖြစ်သာ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ ကြောင်းသိရပါသည်။ မြန်မာစာပေ မယူဘဲ အခြားဘာသာတစ်ခုခုနှင့်အောင်လျှင် ကောလိပ်သို့ဝင်ခွင့်ပြုသည်။ နယ်ချဲ့ပညာရေးစနစ်၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသင်ကျောင်းနှင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာသင်ကျောင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးသတ်မှတ်ပြီး ဆယ်တန်းအထိထားရှိခဲ့သည်။ အောင်လျှင် ကောလိပ်တက်ခွင့်ပြုသည်။ မြန်မာလိုသင်သော ကျောင်းများ တွင် ကိုးတန်းအထိသာထားရှိပြီး အောင်လျှင်လည်း ကောလိပ်ဝင်ခွင့်မရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြန်မာစာ သည် အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် အထက်တန်းကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များတွင် လည်း မြန်မာစာအုပ်များ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိကြောင်း သိရပါသည်။

၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်သည် မြန်မာဘာသာနှင့် ပါဠိဘာသာပါမောက္ခ ဖြစ်လာသောအချိန်၌ မြန်မာစာသင်ကြားမှုစနစ် ချဲ့ထွင်ပေးရန် တက္ကသိုလ်ဆီးနိတ်အဖွဲ့သို့ တင်ပြ အရေးဆိုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ဆရာကြီး၏ အဆိုပြုချက်ကြောင့် ကျောင်းသားတိုင်း မြန်မာစာတန်း နိမ့်ကို မသင်မနေဘာသာရပ်အဖြစ် ဥပဒေထုတ်ခဲ့သည်။ ကျောင်းသုံးစာအုပ်ပြဋ္ဌာန်းရန် မြန်မာ စာအုပ်များ ဝယ်၍မရအောင် ရှားပါးနေသောအချိန်လည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဟောင်းစာပေ များ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းရသည်။ ထိုသို့ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် သုတေသနအသင်း ကလည်း အထောက်အကူများစွာ ပေးခဲ့သည်။ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၏ ကြိုးပမ်းမှု၊ သုတေသန အသင်း၏ ကူညီဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ကျောင်းသုံးစာအုပ် အများအပြား ပေါ်ထွက်လာသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာစာပေတိုးတက် မြင်မားရေးကို လိုလားသော ပြည်သူလူထုကလည်း ကူညီပေးခဲ့သည်။

ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ မြန်မာစာ ဝိဇ္ဇာဂုဏ်ထူးတန်း ဖွင့်လှစ်သင်ကြားနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်ကိုခေါ်ယူ၍ စာသင်ကြားပို့ချစေခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၇-၂၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာမဟာဝိဇ္ဇာတန်း ဖွင့်လှစ်သင်ကြားနိုင်ခဲ့ သည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်၊ ဥပစာတန်းတွင် စိတ်ကြိုက်မြန်မာစာ ဘာသာရပ်ကို စတင်သင်ကြားနိုင်သည်အထိ မြန်မာစာပေ သင်ကြားမှု တိုးတက်အောင်မြင်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ဆယ်တန်း၌ မြန်မာစာကို မယူမနေဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ အထက်တန်း ကျောင်းများ၌လည်း ရှေးဟောင်းမြန်မာစာပေ၊ မြန်မာမှုဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများ ပို၍အသုံးပြုလာနိုင်သည်။ (မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း၊ ၁၉၇၀ ခုနှစ်၊ စာ ၁၈)

ကိုလိုနီခေတ်မှ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ သတ်ပုံကျမ်းများ၊ ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်းများ၊ သဒ္ဒါ ကျမ်းများ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ဆရာမောင်သုတ (ဗိုလ်မှူးဘသောင်း)ကလည်း မြဝတီမဂ္ဂဇင်း တွင် ‘မြန်မာစာမြင့်ချင်လွန်းလို့’ ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်းပါးများရေးကာ ရေးထုံးသတ်ပုံကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် အနောက်နိုင်ငံသားများက အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ သာသနာရေး အဆင်ပြေ ချောမွေ့စေရန်အတွက် မြန်မာဘာသာစကားကိုလေ့လာပြီး မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများပြုစုခဲ့ကြသည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်း ပညာရေးစနစ်မှ အထက်တန်းပညာရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲလာသော အခါ မြန်မာသဒ္ဒါ ကျမ်းများပြုစု၍ ကျောင်းများတွင် သင်ကြားလာကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ထိုစာအုပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးဖိုးစိန်က ဆိုဖူးသည်။

“မြန်မာစကားကို ပါဠိတတ်သူက ပါဠိသဒ္ဒါနှင့်ရေးသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ တတ်သူက အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါနှင့်ရေးသည်။ သင့်သည်လည်းရှိ၏။ မသင့်သည်က များသောကြောင့် ယခုအခါ မြန်မာဘာသာစကားမှာ အမှား အများပင်တွေ့ရသည်။”

(ခင်မင်၊ ၂၀၀၅ စာ ၁၀၂)

ထိုအချိန်တွင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဦးဖိုးစိန်၏ မြန်မာစာစိစာကုံးကျမ်း၊ မြန်မာသဒ္ဒါနည်းအနက်နည်းကျမ်း ပေါ်ထွက် လာသည်။ ထိုကျမ်းများသည် မြန်မာဘာသာစကားကို မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန်ဖြင့် ပြုစုထားသော ကျမ်းများဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာဘာသာစကားကို ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် စနစ်တကျ လေ့လာသောပညာရှင်များလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၊ မစ္စတာ ဂျေအေစတူးဝပ်

စသော ပညာရှင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံသုတေသန အသင်းဂျာနယ်တွင် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး များ ရေးသားခြင်း စာအုပ်များပြုစုခြင်းတို့ ပြုလုပ်လာကြသည်။

၄။ လွတ်လပ်ပြီးခေတ် မြန်မာစာ အခြေအနေနှင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များ

လွတ်လပ်ရေးရပြီးစအချိန်တွင် မြန်မာစာအရေးအသား အခြေအနေသည်များစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာခြင်းမရှိသေးပါ။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် မြန်မာစာပညာရှင်ကြီးများသည် မြန်မာစာအရေးအသား ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြရသည်။ ထိုခေတ်တွင် မြန်မာဘာသာစကား၏ ပင်ကို သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်ထားသော ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၏ မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများ ပေါ်ထွက်လာသည်။ အလယ်တန်း မြန်မာသဒ္ဒါ၊ အထက်တန်း မြန်မာသဒ္ဒါ၊ မြန်မာဝါကျဖွဲ့ထုံးကျမ်း၊ မြန်မာသဒ္ဒါနှင့်အသုံးအနှုန်းစသည့် စာအုပ်များထင်ရှားလာသည်။

၅။ မြန်မာစာအဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်လာပုံအဆင့်ဆင့်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ

တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်တွင် မြန်မာစာပေ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာတို့ ထာဝစဉ် ရှင်သန်တည်တံ့စေရန်အတွက် ၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ မြန်မာစာပေ ပြုစုရေးနှင့် ဘာသာပြန်ကော်မရှင် ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက် နေ့တွင် အဘိဓာန်နှင့်ရေးထုံးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာပေ ပြုစုရေးနှင့် ဘာသာပြန်ကော်မရှင်ကို မြန်မာစာကော်မရှင် အမည်ဖြင့် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်း ခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာကော်မရှင်၊ မြန်မာစာရေးထုံးကျမ်း ပြန်လည်စိစစ်ပြုပြင်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် မြန်မာစာကော်မရှင်ကို မြန်မာစာအဖွဲ့အမည်ဖြင့် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရာတွင် မြန်မာဗည်းသရအက္ခရာ၊ မြန်မာဝေါဟာရတို့၏စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ၊ အသံထွက်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ သဒ္ဒါနှင့်ဝါကျဖွဲ့ထုံးတို့ ထုံးမိစံမျှ မှန်ကန်တိကျစေရန်နှင့် အခွန်ရှည်စွာတည်တံ့စေရန်၊ မြန်မာစာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များထားရှိကြောင်း မြန်မာစာအဖွဲ့ ဥပဒေတွင်ပါရှိသည်။ (မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၁၉၈၆၊ စာ က)

၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာပေပြုစုရေးနှင့် ဘာသာပြန်ကော်မရှင်၊ အဘိဓာန်နှင့် ရေးထုံးကော်မတီ ကိုဖွဲ့စည်း၍ (၂၀-၇-၁၉၆၄) မှ (၇-၄-၁၉၆၇)အထိ မြန်မာစာရေးထုံးကျမ်းကို စတင်ပြုစုခဲ့သည်။ ရေးထုံးကော်မတီသည် မြန်မာရေးထုံးသမိုင်းကို လေ့လာခြင်း၊ ရေးထုံးကျမ်းအမျိုးမျိုးနှင့် ရေးထုံးများကို လေ့လာခြင်း၊ ညှိနှိုင်းပြုစုရမည့်မူများက ချမှတ်ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ စာရေးသားရာတွင် မှားလှ မှားထရှိသော စကားလုံးများ၊ စကားလုံးလွဲမှားပါက အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှုပ်ထွေးစေနိုင်သော စကားလုံး များ၏ ရေးထုံးများကို ထည့်သွင်းပြုစုခဲ့ကြသည်။

မြန်မာစာကော်မရှင်၊ မြန်မာစာရေးထုံးကျမ်းပြန်လည် စိစစ်ပြုပြင်ရေးအဖွဲ့က 'မြန်မာစာ ရေးထုံး ကျမ်း'ကို ပြန်လည်စိစစ်ပြီးလျှင် ပညာရှင်များနှစ်သက်လက်ခံနိုင်အောင်၊ ရဟန်းရှင်လူ ပြည်သူတို့ ကျေကျေနပ်နပ်လက်ခံသုံးစွဲနိုင်အောင် ခေတ်နှင့်အညီလိုအပ်သလို ဖြည့်စွက်နုတ်ပယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ သည်။ ထို့နောက် 'မြန်မာစာရေးထုံးကျမ်း'ကို 'မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်း' ဟုပြောင်းလဲပြီး စကား လုံးများကို မြန်မာစာအဖွဲ့က အတည်ပြုထားသော အဘိဓာန်အက္ခရာစဉ် နည်းအတိုင်း စီစဉ်ဆောင်ရွက် ခဲ့ပါသည်။

‘မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း’ (မူကြမ်း)ကို မြန်မာစာအဖွဲ့ဝင်များထံသို့ ပေးပို့၍ အကြံဉာဏ်ကောင်းများကို တောင်းခံလှဲသည်။ အဖွဲ့ဝင်ပညာရှင်များ၏ အကြံပေးချက်များ၊ ပြုပြင်စရာများကို အလေးအနက်ထားကာ ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ‘မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း’ ကို အတည်ပြုခဲ့ကြကြောင်း သိရှိရပါသည်။

၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် ‘မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း’ ကိုလမ်းညွှန်ကျမ်းအဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ မြန်မာစာအရေးအသား စည်းကမ်းတကျဖြစ်စေရန်အတွက် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကို စိစစ်ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရာတွင် ရဟန်းရှင်လူ ပြည်သူများ၏အကြံပေးချက်များကို အလေးထား၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဤကျမ်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြင်ဆင်၊ ဖြည့်စွက်၊ နုတ်ပယ်၊ မွမ်းမံလိုသည်များကို ရဟန်းရှင်လူ ပြည်သူများကို မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သောကြောင့် ပြည်သူများက ဝေါဟာရများပေးပို့ကာ ဝေဖန်အကြံပေးခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် သတင်းစာများမှ ကြေညာ၍ ထပ်မံမေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည်။

ဝေဖန်အကြံပြုချက်များအနက် သင့်လျော်သော အချက်များကိုလက်ခံ၍ ပြင်ဆင်မွမ်းမံရာတွင် ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့သည် မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းကို စိစစ်မွမ်းမံရာတွင်

- (၁) အစဉ်အလာအရ ထိန်းသိမ်းခြင်း
  - (၂) ကျမ်းအကိုးအထောက် ခိုင်လုံခြင်း
  - (၃) ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားခြင်း
  - (၄) အသုံးတွင်ကျယ်ခြင်း ဟူသည့်အချက်ကြီး (၄) ရပ်ကို မှီငြမ်းပြုခဲ့ပါသည်။
- (မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၁၉၈၆၊ စာ ၁)

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်တွင် မြန်မာစာအရေးအသားထုံးစံမျှ ဖြစ်စေရေးတွင် မြန်မာစာအဖွဲ့သာမက ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စာပေစိစစ်ရေးအဖွဲ့ကလည်းများစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်စေခဲ့သည်။ စာပေစိစစ်ရေးအဖွဲ့၏ မူလတာဝန်သည် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမည့် စာပေအရေးအသားများကို ထိုခေတ်ထိုကာလ အစိုးရ၏ မူဝါဒနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိ မရှိကို အဓိကစိစစ်ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာစာအရေးအသား ထုံးစံမျှဖြစ်စေရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ စာအုပ်များတွင် မြန်မာစာစာလုံးပေါင်းသတ် ပုံမှားယွင်းပါက ဒဏ်ကြေးပေးဆောင်စေသဖြင့် စာပေပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရာတွင် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံမှန်ကန်မှုကများစွာ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေခဲ့ပါသည်။

၆။ မျက်မှောက်ကာလ မြန်မာစာအခြေအနေနှင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များ

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် မြန်မာစာအရေးအသားများ ပျက်ယွင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ လက်ရအခြေအနေတွင် ရုံးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေသူ၊ ရုံးစာရေးသားနေကြသူများသည် မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်းကိုအသုံးပြုမှု လွန်စွာအားနည်းလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာစာလေ့လာမှုအားနည်းသကဲ့သို့ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းကိုလည်း အသုံးမပြုသည့်အတွက် ရုံးစာရေးသားရာတွင် မမှားသင့်သောအမှားများကို မကြာခဏ တွေ့မြင်နေရပါသည်။ မကြာခဏတွေ့ရလေ့ရှိသောအမှားများမှာ “နေ့လယ်”ကို “နေ့လည်” ဟုရေးသားခြင်း၊ “ဥက္ကဋ္ဌ”ကို “ဥက္ကဋ္ဌ” ဟု ရေးသားခြင်း၊ “ဋ္ဌာန” ကို “ဋ္ဌာန” ဟုရေးသားခြင်း၊ “လပတ်အစည်းအဝေး” ကို “လပက်အစည်းအဝေး” ဟု ရေးသားခြင်း၊ “အခမ်းအနား” ကို “အခန်းအနား” ဟုရေးသားခြင်းစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးတွေ့မြင်ရပါသည်။ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းကိုသာ လက်စွဲပြုပါက ရုံးစာရေးသားရာတွင် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံမှားယွင်းမည် မဟုတ်တော့ပေ။

ရုံးစာများရေးသားရာတွင် အမှားများသော စာလုံးပေါင်းတစ်မျိုးမှာ “တ နှင့် တစ်” ဖြစ်သည်။ “တ”သည် ကြိယာဝိသေသနပြု ပစ္စည်းစကားဖြစ်သည့်အတွက် ကြိယာဝိသေသနပြု စကားဖြစ်လျှင် “တ” ဖြင့် စာလုံးပေါင်းရပါသည်။ “တထစ်ချ၊ တမြန်နေ၊ တမင်တကာ” စသည်တို့တွင် “တ” ဖြင့်ပေါင်းပါသည်။ “တစ်” သည် အရေအတွက်ပြစကား ဖြစ်သည့်အတွက် ကိန်းအရေအတွက်ပြ စကားဆိုလျှင် “တစ်စုံတစ်ရာ၊ တစ်စိတ်တစ်ဝမ်း၊ တစ်တပ်တစ်အား” စသည်ဖြင့် “တစ်” ပေါင်းပါသည်။

ရုံးစာရေးသားရာတွင် အသုံးအနှုန်းမှန်ကန်ရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ရုံးစာရေးသားသူများသည် ရုံးသုံးဘာသာစကားဖြစ်သော မြန်မာစာအသုံးအနှုန်းကို ကောင်းစွာသိရှိနားလည် သဘောပေါက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ - မြန်မာစာအသုံးအနှုန်းတွင် အချိန်နှင့်ပတ်သက်၍ သူ့အချိန်နှင့်သူခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုသော ဝေါဟာရများရှိပါသည်။ အရုဏ်ကျင်း၊ အရုဏ်တက်၊ နံနက်၊ နေ့လယ် (နေ့၏အလယ်ဗဟိုအချိန်)၊ မွန်းတည့် (နေ့မွန်း တည့်ချိန်)၊ မွန်းလွဲ၊ ညနေစသည့်ဖြင့် ပိုင်းခြားခေါ်ဝေါ်သော အခေါ်အဝေါ်များရှိပါသည်။ နံနက် မိုးသောက်အချိန်ကို အရုဏ်ကျင်း၊ အရုဏ်တက်၊ ထို့နောက် နေ့လယ် ၁၂ နာရီမတိုင်မီအထိကို နံနက်၊ မွန်းတည့်ချိန်ကိုနေ့လယ် ၁၂ နာရီ၊ မွန်းတည့်နှင့်ညနေ အကြားအချိန်ကို မွန်းလွဲ၊ မွန်းလွဲ ၃နာရီခန့်မှ နေဝင်ချိန် ခန့်အတွင်းကာလကို ညနေဟူ၍ သတ်မှတ်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ရုံးစာများတွင် အချိန်ကိုဖော်ပြရာ၌ နံနက် ၁၀ နာရီ၊ နံနက် ၁၁ နာရီ၊ နေ့လယ် ၁၂:၀၀ နာရီ၊ မွန်းလွဲ ၁:၀၀ နာရီ၊ မွန်းလွဲ ၂:၀၀ နာရီ၊ ညနေ ၃:၀၀ နာရီ စသည်ဖြင့် အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

‘ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်’ ဟူသော အသုံးသည်လည်း မှားတတ်သော အသုံးအနှုန်းဖြစ်ပါသည်။ ‘ကိုယ့်ကိုကိုယ်’၊ ‘ကိုယ့်ကိုယ်ကို’ မည်သည့်အသုံးအနှုန်းက မှန်သည်ကို ဇေဝေဝေဖြစ်တတ် ပါသည်။ အသုံးအနှုန်းမှန်ကန်စေရန်အတွက် ယှဉ်ကြည့်နိုင်သည့် အသုံးများရှိပါသည်။ ‘ငါ့ကိုယ်ငါ’၊ ‘မိမိကိုယ်မိမိ’ ‘သင့်ကိုယ်သင့်’ စသည့် အသုံးများဖြင့် ယှဉ်ကြည့်ပါက အသုံးအနှုန်းအမှန်ကို ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် ‘မှ’ နှင့် ‘က’ သည်လည်း အများဆုံးမားတတ်ကြပါသည်။ ‘မှ’ သည် ထွက်ခွာရာပြစာသုံးဖြစ်ပါသည်။ ‘အိမ်မှလာသည်’ ‘ကျောင်းမှလာသည်’ စသည်ဖြင့် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ လူတိုင်းအတွက် အသုံးချမြန်မာစာ စာအုပ်တွင် - မြန်မာဘာသာစကား၏ သဒ္ဒါစည်းကမ်းအရ ‘က’ မှာ ကတ္တား (ပြုလုပ်သူ) ကိုပြသောပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ထွက်ခွာရာကိုပြသော ပစ္စည်းလည်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

‘ပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီးက ဆုချီးမြှင့်သည်’

‘မန္တလေးက ပြန်လာသည်’

ဟူ၍ ‘က’ ကို ပြုလုပ်သူသာမက ထွက်ခွာရာပြအဖြစ်ပါ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ‘မှ’ ကို မသုံးဘဲ ထား၍လည်း ရပါသည်ဟု (ခင်မင်၊ ၂၀၁၀၊ စာ၂၅) ဆိုထားပါသည်။

လက်အောက်ငယ်သားက အထက်လူကြီးကို တင်ပြသည့်စာတွင် ‘လေးစားမှုဖြင့်’၊ ‘လေးစားလျက်’ ဟုအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ရုံးသုံးမြန်မာစာရေးသားနည်းစာအုပ်တွင် ‘လေးစားစွာဖြင့်’ ဟူသောအသုံးသည် မှားယွင်းကြောင်း ပညာရှင်အစဉ်အဆက် ထောက်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ကြိယာ အထူးပြုနောက်တွင် ‘ဖြင့်’ ထည့်ရန်မလိုအပ်ပေ။ ‘လေးစားမှုဖြင့်’၊ ‘လေးစားလျက်’ ဟုနှစ်သက်သလို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ‘လေးစားစွာဖြင့်’ ကိုသတိထား ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ကိုဖော်ပြရာ၌ ‘၁၃၈၁ ခုနှစ်’၊ ‘၂၀၁၉ ခုနှစ်’ စသည်ဖြင့် အသုံးပြုရပါသည်။ ကိန်းပြည့်များဖြင့်ဆုံးလျှင် ‘၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်’ ‘၁၃၈၀ ပြည့်နှစ်’ ‘၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်’ စသည်ဖြင့်ခွဲခြား၍

အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုသိရှိနားလည်ပြီး မှန်ကန်စွာအသုံးပြုနိုင်မှသာ မြန်မာစာအရေးအသား ပြေပြစ်ချောမွေ့မည် ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်စွာအသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော မြန်မာအဘိဓာန်စာအုပ်က အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရုံးစာရေးသားရာတွင် သဒ္ဒါမှန်မှန်ကန်ကန် ရေးသားရန်လိုအပ်ပါသည်။ သဒ္ဒါပုဒ် အထားအသို မမှန်ကန်ပါက အဓိပ္ပာယ်လွဲမှားပြီး ဝေဝါးရှုပ်ထွေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - “ရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ သေဆုံးသွားသူ၏ လစာငွေကို အဘယ်ကြောင့်ထုတ်ပေးလိုက်သည်ကို ဖြေရှင်းရန်” ဟူသောဝါကျတွင် “ရုံး၏ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ” ဟူသောပုဒ်သည် သဒ္ဒါသဘောအရ ကြိယာဝိသေသန သဘောဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုပုဒ်ကို သက်ဆိုင်ရာကြိယာဖြစ်သော ထုတ်ပေးလိုက်သည်နှင့်တွဲမှသာ တိကျသောအဓိပ္ပာယ်ကို ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုဖော်ပြထားသည့် အတိုင်းဆိုပါက “ရုံး၏ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ သေဆုံးသွားသည်” ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ “တစ်ဦးပြီးမှတစ်ဦး ရုံးအတွင်းသို့ ထောက်ခံစာယူမည့်သူများ ဝင်ရောက်ကြရန်” ဟူသော ဝါကျမျိုးမှာလည်း အဓိပ္ပာယ်ဝေဝါးရှုပ်ထွေးနေပါသည်။ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်မှာ “ထောက်ခံစာ ယူမည့်သူများ ရုံးအတွင်းသို့ တစ်ဦးပြီးမှတစ်ဦး ဝင်ရောက်ကြရန်” ဟုဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နေ့စဉ်ထုတ် သတင်းစာများတွင်လည်း အဓိပ္ပာယ်ရှုပ်ထွေးစေနိုင်သော အရေးအသားများကို တွေ့ရှိရပါသည်။

“အမှတ်စဉ် (၁၈) မော်တော်ယာဉ် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း သင်တန်းဖွင့်” (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၀၁၈ နိုဝင်ဘာ ၁၁၊ စာ ၅)

အထက်ပါဝါကျတွင် အမှတ်စဉ် ၁၈ မော်တော်ယာဉ်ကိုသာ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းသည့် သင်တန်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်နေပါသည်။ ‘အမှတ်စဉ် (၁၈)’ နှင့် သက်ဆိုင်သော ‘သင်တန်း’နှင့်တွဲမှသာ လိုရင်းအနက်ရောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “မော်တော်ယာဉ်ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းခြင်းသင်တန်း အမှတ်စဉ် (၁၈)ဖွင့်လှစ်” ဟုရေးမှသာ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည့်အနက်အဓိပ္ပာယ် ရောက်စေရန် သက်ဆိုင်ရာပုဒ်အချင်းချင်း ကပ်ထားလျှင် အဓိပ္ပာယ်မမှားနိုင်၊ မရှုပ်ထွေးနိုင်ပါ။

“အီစတာပွဲတော် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ အကြီးအကဲ တို့ကို နှုတ်ထွက်ရေး သမ္မတောင်းဆို”

(မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၀၁၉ ဧပြီ ၂၆၊ စာ ၁၄)

ဟူသော ဝါကျကိုကြည့်လျှင် အဓိပ္ပာယ်ရှုပ်ထွေးစေနိုင်ပါသည်။ ‘နှုတ်ထွက်ပေးရန် သမ္မတကတောင်းဆို’ ဟူ၍ သုံးမှသာ ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လူမှုကွန်ရက် အင်တာနက်တွင်လည်း အမှားများကိုလည်း များစွာတွေ့နေရပါသည်။ လူငယ်များဟန်လုပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ အများနှင့်မတူ တစ်မူထူးခြား၍သော်လည်းကောင်း မြန်မာစာအရေးအသားများကို ဖျက်၍အသုံးပြုကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ လူမှုကွန်ရက် အင်တာနက်တွင် မမှားသင့်သော စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ အမှားများကို များစွာတွေ့ရှိရပါသည်။ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ အမှားများသာမက ဗျည်းပြောင်းလဲ အသုံးပြုပုံများ၊ အသတ်ပြောင်းလဲ အသုံးပြုပုံများကို တွေ့ရပါသည်။ ‘သတိရတယ်’ ကို ‘သတိယတရ်၊ ‘အစ်ကို၊ အစမ’ ကို ‘အယ်ကို၊ အယ်မ၊ ‘တစ်ယောက်’ ကို ‘တျောက်’ ‘သူငယ်ချင်း’ကို ‘သယ်ရင်း’စသည်ဖြင့် မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံများကိုဖျက်၍ ရေးသားလာကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာအသံထွက်များကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာများဖြင့်ဖလှယ်၍ အသုံးပြု

ခြင်း၊ မြန်မာစကားလုံးများ ကြားတွင် အင်္ဂလိပ်စကားလုံးများ ရောသုံးခြင်းများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ မြန်မာလူငယ်များသည် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံအမှန်ကို မသိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာ စကားကိုဖျက်ပြီးရေးမှ ခေတ်မီသည်ဟု ယူဆခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း မြန်မာစာအရေးအသားများပျက်စီးတိမ်းချောလာပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာကလေးငယ်များသည် အင်္ဂလိပ်ကျောင်း များတွင် ပညာသင်ယူနေကြပြီး မြန်မာဘာသာစကားနှင့် မြန်မာစာပေကို အလေးအနက် မထားတော့ချေ။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနကို မြန်မာတိုင်းရင်းသား ဘာသာစကား ဦးစီးဌာနအဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာစာပညာရှင်များပါရှိသော မြန်မာစာအဖွဲ့ကို ဆက်လက်ထားရှိကာ မြန်မာစာအရေးအသား ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်စေခဲ့ပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့က မြန်မာစာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း၊ မြန်မာအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်၊ မြန်မာ အဘိဓာန်၊ မြန်မာဘာသာစကားနှင့်ဆိုင်သော စာအုပ်များကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေလျက်ရှိပါသည်။

အခြေခံပညာ မြန်မာစာသင်ကြားရေးနှင့် တက္ကသိုလ်မြန်မာစာ သင်ကြားရေးတို့က မြန်မာစာ အရေးအသား ထုံးမိစံမျှဖြစ်စေရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန များကလည်း ရုံးသုံးမြန်မာစာသင်ကြားခြင်း၊ အသုံးချမြန်မာစာသင်ကြားခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါ သည်။

မျက်မှောက်ကာလတွင် မြန်မာစာရေးထုံး ထုံးမိစံမျှဖြစ်စေရေးအတွက် စာတမ်းများ၊ စာအုပ်များ ရေးသားပြုစုခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ရေးသားပြုစုကြသော မြန်မာစာပညာရှင်များတွင် ဆရာကြီး မောင်ခင်မင် (ခနုဖြူ) သည်အထင်ရှားဆုံးနှင့် အများဆုံးရေးသားပြုစုခဲ့သူဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးပြုစုခဲ့သော “မြန်မာ စကား မြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ” စာအုပ်သည် မြန်မာစာရေးထုံး အခြေခံမှန်ကန်စေရန်နှင့် အပြောအဆိုမှန်ကန် စေရန် လက်စွဲပြုရသည့် စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်သည်။

ဆရာကြီးပြုစုခဲ့သော “ပြည်သူ့အတွက်မြန်မာစကားပြေ” စာအုပ်တွင်လည်း အများပြည်သူတို့ မြန်မာစကားပြေအရေးအသားကို မှန်မှန်ကန်ကန်ထုံးမိစံမျှ ရေးသားနိုင်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ပေးသော စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်သည်။ စာအုပ်အမှာစာတွင် ဆရာကြီးက စကားပြေသည် ပြည်သူတို့အတွက် နေ့စဉ် မသုံးမဖြစ်သော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း၊ စကားပြေရေးသားရာတွင် အခြေခံလိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်ရည်ရွယ်ပြီး ဤစာအုပ်ကို ပြုစုရခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး စကားပြေ ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များဖြစ်သော မှန်မှန်ကန်ကန် ရေးတတ်ရန်၊ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရေးတတ်ရန်၊ တိတိကျကျရေးတတ်ရန်၊ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ရေးတတ်ရန်၊ ပြေပြေပြစ်ပြစ်ရေးတတ်ရန်၊ လိုက်ဖက်ညီညီ ရေးတတ်ရန် နည်းလမ်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ ဆရာကြီးသည် မြန်မာစာအရေးအသားနှင့် ပတ်သက်၍ “ငယ်ပေါင်းကြီးဖော် မြန်မာစာနှင့်အရေးအသားပြဿနာများ”၊ “သတ်ပုံ၏နေရာ”၊ “မေးလိုရာရာမြန်မာစာ” စသည့် စာအုပ်များကိုလည်း ပြုစုခဲ့သည်။

ဆရာဦးသောင်းလွင်၏ “နည်းသစ်မြန်မာသဒ္ဒါ” စာအုပ်သည်လည်း မြန်မာသဒ္ဒါကို မှန်ကန်စွာ ရေးသားနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူပေးသော စာအုပ်များဖြစ်သည်။

ထိုသို့ မြန်မာစာအရေးအသား ပျက်ယွင်းတိမ်းချော်မှုကို ပြန်လည်တည်မတ်အောင် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်မှုများကို များစွာပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ သတင်းစာများတွင် မြန်မာစာအရေးအသားနှင့် ပတ်သက်သောဆောင်းပါးများ အပတ်စဉ် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဘာသာစကား၊ စာအရေးအသားနှင့် စာပေအဆင့်အတန်းသည် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အဆင့်အတန်းကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့် မြင့်မားလာခြင်းသည် ဘာသာ စကားနှင့် စာပေအရေးအသား တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားနှင့်စာပေ အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျမသွားအောင် မြန်မာဘုရင်များ အဆက်ဆက် အမိန့်တော်များပြဋ္ဌာန်းကာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကိုလိုနီလက်အောက် ရောက်ခဲ့သော်လည်း မြန်မာစာမြန်မာစကား ပျောက်ပျက်မသွားအောင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရချိန်မှစ၍ မြန်မာစာမြန်မာစကား ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းကာ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း တစ်ပြေးညီဖြစ်စေရေးအတွက်ဆောင်ရွက်စေခဲ့ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင်လည်း မြန်မာစာအရေးအသား ထုံးမိမ့်မျှဖြစ်စေရေးအတွက် မြန်မာစာအဖွဲ့သာမက တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းကလည်း အဘက်ဘက်မှ ဝိုင်းဝန်းကူညီဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာစာအရေးအသား ထုံးမိမ့်မျှဖြစ်စေရေးအတွက် အားလုံးဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းမသာ မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာစာပေအဆင့်အတန်း မြင့်မားနေမည်ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာစာအရေးအသားကို ခေတ်အဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ မျက်မှောက်ခေတ်တွင်လည်း မြန်မာဘာသာစကားနှင့် အရေးအသား မပျက်စီးရလေအောင်၊ ပျောက်ပျက်မသွားရလေအောင် မြန်မာဘာသာစကားဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို ဖတ်ရှုလေ့လာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာစကားကို ထိန်းသိမ်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ခင်မင်၊ မောင်(ခေဖြူ)။ (၂၀၀၅)။ သက်တံရောင်စုံဘာသာစကား။ ရန်ကုန်၊ ကြယ်နီစာပေတိုက်။
- ခင်မင်၊ မောင်(ခေဖြူ)။ (၂၀၁၈)။ ဘာသာစာပေ သုတေသနစာတမ်းများ။ ရန်ကုန်၊ သီရိဂုဏ်ဝေ ပုံနှိပ်တိုက်။
- ခင်မင်၊မောင်(ခေဖြူ)။(၂၀၁၉)။အသက်ဆက်ရှင်သန်မှုအတွက် ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာစာထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရေး။ ရန်ကုန်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။
- မင်းသုဝဏ်နှင့်အများ။ (၂၀၀၉)။ လွတ်လပ်ရေးခေတ်ကြိုကဗျာများနှင့် စာရေးသူစိတ်ကြိုက်။ ရန်ကုန်၊ နေရီရီ စာအုပ်တိုက်။
- မောင်မောင်ကြီး(တက္ကသိုလ်-)။ (၁၉၇၀)။ အသုံးချမြန်မာစာ စာပေဆောင်းပါးများ။ ရန်ကုန်၊ လုပ်အား ပုံနှိပ်တိုက်။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။(၁၉၈၆)။ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်း။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
- မြန်မာမင်းလွှတ်တော်သုံးသတ်ပုံ စာစဉ်(၂)။ (၁၉၆၇)။ တတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်။
- မြန်မာမင်းလွှတ်တော်သုံးသတ်ပုံ စာစဉ်(၉)။ (၁၉၆၃)။ တတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်။
- သုတေသနစာစဉ်သမိုင်း သုတေသနစာစဉ်စာရင်း သုတေသနစာစဉ် စာတည်းများ။ (၁၉၇၀)။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်း။